

Olette aivan oikeassa... herra pääministeri! Ranskalaisten presidentinvaalien väittelyjen lentävät lauseet

MARJUT JOHANSSON

Johdanto

Ranskassa presidentinvaalien toisen kierroksen televisioitu vaaliväittely on tärkeä ja odotettu mediatapahtuma. Sitä nimitetään suureksi kaksintaisteluksi (ransk. *grand duel*). Vuodesta 1974 lähtien se on järjestetty kuusi kertaa. Mediahistoriaan ovat jääneet erityisesti väittelyiden sellaiset jaksot, joissa ehdokaiden nasevat repliikit, hokemat tai ehdokaiden välinen sanailu ylipäättään on kiteytynyt jollakin merkittävällä tavalla. Nämä ovat ranskalaisille ”pieniä lauseita” tai ”merkittäviä repliikkejä” (Le Figaro 2012; Nancy 2007a), jotka ovat osuneet oikealla hetkellä maaliinsa ja joista väittelyt muistetaan. Tällaiset kielelliset valinnat ovat määrittäneet ehdokaiden välistä suhdetta, kuten vuoden 1988 väittelyssä presidentti François Mitterrandin Jacques Chiracille toteama ”Olette aivan oikeassa... herra pääministeri”. Tällä näpättyksellä Mitterrand torjui Chiracin ehdotuksen puhutella heitä kahta väittelyn aikana tasaveroisina ehdokkaina. Vaihtoehtoisesti niillä on rakennettu mielikuvaa tulevaisuudessa toimivasta presidentistä ja hänen ominaisuuksistaan, sillä jokaisessa väittelyssä on toistunut lause ”jos minusta tulee presidentti”.

Presidentinvaalien väittelyissä syntyneet lentävät lauseet viittaavat myös koko väittelyyn ja muistutta-

vat sen lopputilanteesta. Tällaisten muistijälkien syntymistä tapahtuu muutenkin mediatapahtumien yhteydessä. Media raportoi tapahtumista, joiden merkitys voi lopulta tiivistyä yksittäisiin sanoihin tai lyhyisiin ilmauksiin, jotka jäävät elämään ja symboloimaan tapahtumaa itseään. Tällaiset mediahistorialliset tilanteet voivat olla mitä tahansa. Tapahtumille kehkeytyvät nimitykset voivat viitata tapahtumahetkeen ”mai 1968” (Ranskan toukokuun 1968 lakot ja opiskelijamellakat), sairauteen (hullun lehmän tauti) tai luonnonilmiöön, joka kuvaa onnettomuutta (tsunami). Niille on ominaista se, että ne leviävät laajasti viestimestä toiseen ja alkavat toimia tapahtuman nimenä. (Moirand 2007,4.)

Kielentutkimuksen näkökulmasta väittelyiden lentävät lauseet ovat lausumia, joilla puhujat määrittävät itseään tai puhekumppaniaan. Niiden avulla rakennetaan omaa tai toisen identiteettiä tai suhdetta toiseen (ks. Goffman 1990). Tarkastelen tässä artikkelissa näiden lausumien merkitystä ja funktiota väittelyissä. Tarkasteluni lähtökohtana ovat kielikäytön tutkimus sosiokulttuurisessa kontekstissa (sosiopragmatiikka) ja mediadiskurssin lähestymistavat. Aloitan tarkastelemalla lyhyesti väittelyä mediavuorovaikutuksena, ja luon lyhyen katsauksen ranskalaisten väittelyiden mediahistoriaan, minkä jälkeen analysoin väittelyiden lentäviä lauseita.

Väittely mediavuorovaikutuksena ja puhujien identiteetti

Väittelyt, puheet ja vaalijulistukset ovat erilaisia suullisia tai kirjallisia genrejä. Viestinnällisellä genrellä tarkoitetaan sosiaalisen toiminnan muotoa, jossa toiminnalla on tietty tavoite. Osallistujat voivat pyrkiä toteuttamaan sen eri tavoin. Heillä on tietoa siitä, millainen suhde heillä on toiminnan aikana ja millaista kielellistä tai muuta semioottista aikimintaa heiltä odotetaan. (Levinson 1979; Linell 2009.) Poliittisen diskurssin genrejä voidaan luokitella alustavasti sen mukaan, millaisen toiminnan alueelle ne kuuluvat: esimerkiksi lainsäädäntöön, puolueisiin, hallinnolliselle alueelle, toimeenpanoon tai politiikkokojen oman tunnettuuden rakentamiseen (Wodak 2008, 297). Omia genrejään ovat esimerkiksi lakiehdotus tai puolueohjelma. Genret voivat olla median välittämiä (parlamentti-istuntojen välittäminen tv:ssä), median tuottamia (poliittiset haastattelut) tai sosiaalisen median genrejä (poliitikon Twitter-tili). Kullakin genrellä on sille ominainen tapa jäsentää vuorovaikutusta. Ne voivat vaihdella kokemukseen perustuvasta, toteuttamiseen tähtäävästä suostuttelevaan viestintään. Poliittiselle diskurssille on lisäksi ominaista, että se perustuu erimielisyydelle, jossa toimijat yrittävät legitimoida omia kantojaan (Johansson 2012, 44–49). Nykyisessä poliittisessa mediadiskurssissa tämä näkyy erilaisina kamppailuina tai konflikteina, joissa pääasiana yhä useammin eivät ole yhteiskunnalliset tai ideologiset asiat vaan konfliktien intensiteetti (ks. Macé 2006, 92).

Vaaliväittely on poliittinen tilanne, joka jäsenyyt yhtä aikaa puhujien välillä ja suhteessa yleisöön. Se on monenkeskistä vuorovaikutusta, jossa toimittajat antavat aiheet ja rajaavat puheenvuorot ajallisesti, mutta jonka poliitikot rakentavat vastakkainasettelun pohjalta. Väittely on kielellisen vuorovaikutuksen kannalta genre, jossa erimielisyys, poleemisuus ja konfliktit ovat odotuksenmukaisia. Kielellisessä toiminnassa tämä tarkoittaa sellaisia puhetekoja, joilla kielletään, torjutaan, tai vastaavasti syytetään, hyökätään tai esitetään jopa uhkailevia väitteitä. Puhe voi koskea omia ominaisuuksia ja niiden korostamista tai olla epäkohteliasta, jopa loukkaavaa toista kohtaan.

Vaaleihin liittyvän puheen on suotavaa olla luonteeltaan myös suostuttelevaa, jotta sillä olisi toivottu vaikutus äänestäjien käyttäytymiseen. Ehdokkaat joutuvat rakentamaan identiteettiään itsestään tule-

vana presidenttinä ja tuomaan esiin agendaansa. Tämä tarkoittaa oman uskottavuuden ja poliittisen identiteetin – tai eetoksen – rakentamista suhteessa katsovaan yleisöön (Johansson 2008). Identiteetti ei ole ominaisuuksien summa, vaan toimija esittää tai rakentaa sen vuorovaikutustilanteessa eri tavoin suhteessa itseensä, tietojensa, arvioidensa ja tekojensa perusteella (Charaudeau 2009; Goffman 1990). Jokainen toimija omaa sosiaalisen identiteetin, johon kuuluvat erilaiset roolit (esim. poliitikko, virkamies, työryhmän jäsen) ja käyttäytymisen mukaiset ominaisuudet. Toimija voi tuoda nämä esiin puheensa eri tavoin tai jättää ne kokonaan käsittelemättä. Diskursiiviseksi identiteetiksi kutsutaankin toimijan tapaa rakentaa kuvaansa ja suhdettaan toiseen puhujan ja/tai yleisöön. (Charaudeau 2009; Fetzer 2007.) Puhuja voi tuoda ominaisuuksiaan esiin suoraan mainitsemalla ne (”olen ollut poliitikkona jo 20 vuotta”) tai esittämällä arvion itsestään (”olen hyvin aktiivinen ympäristöasioissa”). Vaihtoehtoisesti puhuja voi rakentaa haluamaansa kuvaa itsestään argumentaationsa tai puhetapansa kautta epäsuorasti (esim. rauhallinen ja tyyni tapa puhua). Diskursiiviseen identiteettiin sisältyy myös se, miten puhuja legitimoi oman asemansa, miten hän rakentaa uskottavuuttaan sisällön suhteen, ja miten hän suostuttelee. Puhujalla voi olla erilaisia strategioita poleemisesta etäiseen asenteeseen. Suostuttelu voi perustua faktoihin, kokemuksesta kertomiseen tai tunteen ilmaisuun. (Charaudeau 2009; Duranti 2006.)

Kielentutkimuksessa voidaan erottaa nykyhetkeen, menneisyyteen ja tulevaisuuteen sekä kuvitteelliseen sijoittuvat puhumisen tavat (Chafe 1994, 194–1997). Nämä kaikki tulevat esille vaalidiskurssissa. Esimerkiksi Duranti (2006) on tarkastellut, miten ehdokkaat kertovat kampanjoissaan yksityisistä, menneistä elämäkokemuksistaan. Ehdokkaat voivat puhua myös siitä asioiden tilasta, jonka he mahdollisesti voisivat luoda tultuaan valituiksi. He voivat rakentaa omaa kuvitteellista ja oletettua identiteettiään kuvatessaan yleisölleen heidän kaavailmaansa tulevaisuutta. (Ks. Johansson 2008, 400.)

Väittelyt ranskalaisessa poliittisessa mediahistoriassa

Kun Ranskan V tasavalta perustettiin vuonna 1958, tv:n poliittinen ohjelmisto oli hyvin vähäistä. Suu-

rista poliittisista tapahtumista kerrottiin uutisissa, mutta sellaisia ohjelmia, joissa poliitikot pääsivät itse ääneen, oli vain muutama. Ne olivat tarkoin säädeltyjä ja etukäteen valmisteltuja puheita ja lehdistökonferensseja, joissa esiintyi erityisesti V tasavallan ensimmäinen presidentti Charles de Gaulle. Hänen kaudellaan Ranskan tv oli valtion tiukassa kontrollissa, ja sen tuli palvella presidenttiä ja valtiota. Television piti edustaa Ranskan ääntä ja edistää sen suuruutta. (d'Almeida ja Delporte 2003, 192–194.) Tämä johti valitettavasti itsensensuuriin, eikä tv:ssä voinut vuosikausiin ilmaista asioita vapaasti. Myös tv-uutisten arvioitiin olevan hallituksen äänitorvi, eikä yleinen mielipide osannut vaatia median ilmaisuvapautta. Poliittiset keskustelut ja väittelyt käytiin muualla – kentällä ja radiossa. (Mt., 198–203.) Ensimmäisen kerran televisiolla oli tärkeä rooli vuoden 1962 parlamenttivaaleissa, jolloin sen kautta välitettiin tietoa kasvavalle katsojakunnalle. Katsojat saivat tietoa muistakin poliitikoista kuin valtaapitävistä. Väittelyt käytiin kuitenkin radiossa. (d'Almeida ja Delporte 2003, 202; Delporte 2001, 71.) Televisioon tuli 1960-luvulla erilaisia poliittisia ohjelmia, mutta hallitusta vastustavia ohjelmia tai kriittisiä kannanottoja ei tuotu esiin kuin vasta 1968 lakkojen ja mellakoiden aikana, jolloin myös ensimmäiset väittelyt käytiin tv:ssä (Delporte 2001, 76).

Ranskan V tasavallan ensimmäiset kaksivaiheiset presidentinvaalit järjestettiin vuonna 1965. Tuolloin toiselle kierrokselle selviytyivät istuva presidentti Charles de Gaulle ja hänen haastajansa François Mitterrand. Tällöin televisiossa näytettiin ehdokkaiden tarkoin harkittuja ”haastatteluja” – ehdokkaat olivat itse saaneet valita toimittajan, jonka kanssa he istuivat studiossa. Kyseessä oli haastattelu siinä mielessä, että toimittaja esitti kysymyksiä, mutta ne toimivat ainoastaan eräänlaisena teeman esittelynä, sillä ehdokkaiden vastaukset olivat eräänlaisia lyhyitä puheita. Toimittajat eivät esittäneet jatkokysymyksiä eivätkä haastaneet poliitikkoja millään tavalla. (INA 1965.) Charles de Gaullen luovuttua vallasta Charles Pompidou valittiin presidentiksi, ja vaalien toisella kierroksella ehdokkaat olivat jälleen haastateltavina, mutta toimittajat olivat jo aktiivisempia kysymysten esittäjiä. (INA 1969.) 1970-luvulla median vapautuminen alkoi, ja muutos oli näkyvämpi: tv:ssä alkoi erilaisten keskusteluohjelmien ja väittelyiden aikakausi, ja katsojalukuja alettiin seurata (d'Almeida ja Delporte 2003, 245).

Presidentinvaalien toisen kierroksen väittely jär-

jestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1974, jolloin vaalit jouduttiin järjestämään yllättäen presidentti Charles Pompidou kuoltua kesken virkakautensa. Väittelyiden malli tuli Yhdysvalloista, jossa Kennedyn ja Nixonin ensimmäinen väittely oli käyty vuonna 1960. Ranskan ensimmäisen väittelyn järjestäneet toimittajat viittaavat nimenomaan tähän väittelyyn mallina, jonka he halusivat tuoda myös Ranskaan (Nancy 2007a). Ranskalaiset väittelyt ovat kuitenkin muokkautuneet oman poliittisen perinteen ja median mukaisiksi, ja niille on ollut ominaista voimakas vastakkainasettelu oikeiston (tai keskustaoikeiston) ja sosialistipuolueen ehdokkaan välillä alusta lähtien (d'Almeida ja Delporte 2003, 245; Delporte 2001, 70).

Ranskassa presidentti on valittu seitsemän vuoden toimikaudeksi aina vuoteen 1995 asti, vuodesta 2002 lähtien viideksi vuodeksi. Tällä ajanjaksolla on pidetty kuusi vaaliväittelyä, vaikka presidentinvaalit on järjestetty seitsemän kertaa. (Service public.) Seuraavassa listassa ovat toiselle kierrokselle selvinneet poliitikot – ensiksi mainitaan presidentiksi valitun poliitikon nimi (ks. liite 1):

1974	Valéry Giscard d'Estaing ja François Mitterrand
1981	François Mitterrand ja Valéry Giscard d'Estaing
1988	François Mitterrand ja Jacques Chirac
1995	Jacques Chirac ja Lionel Jospin
2002	Jacques Chirac kieltäytyi väittelemästä Jean-Marie Le Penin kanssa
2007	Nicolas Sarkozy ja Ségolène Royal
2012	François Hollande ja Nicolas Sarkozy

Vuonna 2002 väittelyä ei siis järjestetty, sillä silloinen istuva presidentti Jacques Chirac kieltäytyi väittelemästä yllättäen toiselle kierrokselle selvinneen, äärioikeistolaisen poliitikon Jean-Marie Le Penin kanssa. Tämä oli myös ainoa kerta, jolloin sosialistipuolueen edustaja ei selvinnyt toiselle kierrokselle. Kaikissa väittelyissä vastakkain ovat siis olleet (keskusta)oikeistoa ja sosialistipuoluetta edustaneet poliitikot (ks. liite 2). Kahdessa viimeisimmässä väittelyssä mukana olleet Ségolène Royal ja François Hollande ovat ainoat poliitikot, jotka ovat ottaneet osaa väittelyyn ainoastaan kerran; François Mitterrand puolestaan astui kameroiden eteen kolme kertaa. Kaksi kertaa väittelyssä ovat olleet vastakkain ehdokkaat, joista kumpikaan ei ole ollut istuva presidentti (vuosina 1974 ja 2007).

Kaikissa väittelyissä on ollut mukana kaksi toimittajaa. Ensimmäisessä väittelyssä (1974) toimittajat eivät esittäneet kysymyksiä, vaan ehdokkaat esittävät niitä toisilleen, jolloin väittelystä muodostui keskustelunomainen tilanne. Väittelyn muoto vakiintui enemmän seuraavalla kerralla vuonna 1981 (Delporte 2001, 85). Tällöin toimittajat esittelivät väittelyn teemat ja laajat kysymykset, joihin ehdokkaiden tuli vastata. Näissä kuten kaikissa myöhemmissäkin väittelyissä toimittajat huolehtivat siitä, että molemmat ehdokkaat saavat yhtä paljon puheaikaa. Väittelyiden teemat ovat koskeneet sisä- ja ulkopoliittikkaa, taloutta, yhteiskunnallisia ongelmia ja muita ajankohtaisia, yhteiskunnallisia kysymyksiä. Väittelyiden pituus on kuitenkin muuttunut. Ensimmäinen väittely kesti tunnin ja 41 minuuttia, kun viimeisin venyi reilusti yli kahteen tuntiin.

Väittelyiden visuaalisessa kerronnassa on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Perusasetelma studiossa on pysynyt samana: ehdokkaat istuvat vastakkain ja toimittajat heidän välissään samassa tai eri pöydässä. Ensimmäisessä väittelyssä ei kiinnitetty huomiota tasaveroihin kuvakulmiin, mutta ennen toista väittelyä kummatkin väittelijät esittivät vaatimuslistansa väittelyn kulusta, toimittajista ja erityisesti visuaalisuudesta. Tällöin François Mitterrand toivoi erityisesti lähikuvaa ja kielsi erilaisten yksittäisten ilmeiden, naurahdusten tai vastaavien näyttämisen (Delporte 2001, 85).

Väittelyt ajoittuvat siis lähes neljän vuosikymmenen ajalle. Ajanjaksolle sijoittuu erilaisia poliittisen mediadiskurssin vaiheita. Niihin ovat vaikuttaneet haastattelu- ja keskusteluohjelmien lisääntyminen, ohjelmien sisällöllinen muutos sekä poliitikkojen osallistuminen muihin ohjelmiin. 1990-luvulle tultaessa vakavahenkiset haastatteluohjelmat eivät enää toimineet, vaan poliitikot esiintyivät mielellään viihdeohjelmissa tai keskusteluohjelmissa. Poliitikoista oli tullut enemmän tai vähemmän taitavia esiintyjä, jotka tavoittelivat pääsyä televisioon mielellään (d'Almeida ja Delporte 2003, 314–315). Tämän seurauksena poliitikkojen puhetyyli muuttui keskustelunomaiseksi ja arkipäiväisemmäksi. Poliitikot omaksuivat katsojille läheisemmän tavan puhua. (Fairclough 1992.) Tämä näkyy myös presidentinvaaliväittelyissä, sillä vuosien myötä niihin osallistuneiden poliitikkojen käyttämät sanastot ovat yksinkertaistuneet. Huomattavaa on kuitenkin se, että ne eivät ole yhdenmukaistuneet, vaan jokaisella poliitikolla

on oma erityinen sanastonsa. (Dupuy ja Marchand 2011, 133.)

Myös julkisen ja yksityisen suhde on vuosien saatossa muuttunut, mikä näkyy tosi-tv:n lukuisina lajeina, mutta myös siinä, että tv-ohjelmissa esiinnytään yksityisinä henkilöinä. Myös poliitikot ovat julkkiksia, ja poliitikkojen ”tähtikultti” on voimistunut vuosien myötä (d'Almeida ja Delporte 2003, 446). Vaaliväittelyitä edeltää ja seuraa suuri mediahuomio. Poliittisen ohjelmiston viihteellistyminen näkyy myös kahdessa viimeisimmässä väittelyssä, joista voidaan puhua mediaspektaakkeleina. Väittely oli rakennettu dramaattisiksi ja monikerroksisiksi. Niiden kuvakulmat olivat jo moninaisia: ehdokkaiden puhuessa heidän taakseen screenille heijastettiin molempien lähikuvat, joista katsojat pystyivät seuraamaan molempien eleitä ja ilmeitä, kun he reagoivat toistensa puheeseen.

Teillä ei ole yksinoikeutta sydämeen vs. olette passiivinen mies!

Mediahistorioitsija Christian Delporten (2001, 82) mukaan ensimmäinen vaaliväittely ei ollut ratkaiseva, vaikka se muodostikin vaalitaistelun huippukohdan yhdeksän päivää ennen vaaleja. Väittelyn ensimmäinen puheenvuoro ratkottiin arvalla; sen sai Valéry Giscard d'Estaing (VGE), kun taas François Mitterrand (FM) sai viimeisen puheenvuoron.

Väittelyssä Giscard d'Estaing pyrkii nimeämään Mitterrandin menneisyyden mieheksi (ransk. *l'homme du passé*), koska Mitterrand selvittää kantojaan historiaan perustuvilla näkökannoilla. Mitterrand puolestaan syyttää edellistä tekemättä jättämisistä ja vääristä teoista. Näiden syytösten avulla hän pyrkii nostamaan esille omia tavoitteitaan taloudellisissa asioissa ja teollisuuden kehittämisessä. Mitterrandin kerrottua laveasti omista teollisuuden kehittämishankkeistaan väittelyssä seuraa seuraavanlainen jakso:

FM: (...) sitoudun ehdokkuuteeni ja tiedetään hyvin, että poliittiset toimijat ja ammattiyhdistys ovat takanani ja että ehdokkuuteni ja ohjelmani ansiosta Ranska pääsee mukaan suureen seikkailuun tulevaisuudessa, ihailtavaan seikkailuun ei pelkästään taloudellisen kehityksen kannalta, mutta myös yhteiskunnallisen kehityksen kannalta. Tästä on kysymys väittelyssämme.

VGE: Herra Mitterrand, jos kuuntelee teitä niin kuin minä olen kuunnellut mielenkiinnolla, vakuuttuu siitä, että se, mitä täytyy tehdä, ei ole se, mitä te ehdotatte. Sanon teille ensiksi yhden asian: minusta on aina yhtä tyrmistyttävää ja loukkaavaa anastaa itselleen sydämen asiat. Teillä ei ole, herra Mitterrand, yksinoikeutta sydämeen [= sydämen asioihin, tunteisiin], teillä ei ole.

FM: Ei varmasti.

VGE: Minulla on sydän, ja aivan kuten teilläkin. Se lyö tasaisesti ja se on minun. Teillä ei ole yksinoikeutta sydämen asioihin. Älkääkä puhuko ranskalaisille tuollaisella tavalla, joka loukkaa tavattomasti toisia.

Mitterrandin vuorossa korostuu oman legitimitietin rakentaminen vetoamalla omalla puolella oleviin taustatukijoihin. Mitterrand ottaa myös esille poliittisen ohjelmansa ja lupaa ranskalaisille hienon tulevaisuuden, jolla hän vetoaa katsojien tunteisiin. Se on itsekehua, mihin Giscard d'Estaing tarttuu. Hän torjuu ensiksi Mitterrandin ehdotuksen puheenvuoronsa alussa suoraan. Sitten hän nostaa esille sen tunteisiin vetoavan ominaisuuden nimeämällä sen nykypäivästä katsottuna erikoisella tavalla ”yksinoikeudeksi sydämeen”. Tämä on jäänyt elämään ensimmäisen väittelyn lentävänä lauseena. Giscard d'Estaing torjuu ehdotuksen arvioimalla sitä (”on tyrmistyttävää ja loukkaavaa”) ja rajaamalla kiellon koskemaan erityisesti vastapuhujaa (”teillä ei ole yksinoikeutta sydämen asioihin”). Mitterrand hyväksyy tämän omassa vuorossaan (”ei varmasti”). Giscard d'Estaing jatkaa tätä kuvaamalla omia tunteitaan (”minulla on sydän”), minkä jälkeen hän toistaa lauseen, samoin kuin Mitterrandin ehdotuksen muotoilun loukkaavan luonteen. Giscard d'Estaing onnistuu siis torjumaan Mitterrandin ehdotuksen ja rajaamaan Mitterrandin tapaa puhua sekä pystyy leimaamaan sen epäsovivaksi.

Vuoden 1974 ja sitä seuraavan vuoden 1981 väitelyjen välillä poliittinen tilanne muuttui merkittävästi Ranskassa. Siinä missä Mitterrand joutui vuonna 1974 puolustamaan näkemyksiään ja mahdollista hallitustaan, jossa olisi ollut kommunisteja, niin aika vuonna 1981 oli mahdollinen sosialistista presidenttiä varten. Mitterrand toteaa tämän väittelyssä sanomalla, että sosialistisen presidentin valinta tulee olemaan historiallinen tapaus. Giscard d'Estaingin toimikauden loppu oli täynnä vaikeuksia, joista presidentti ei selvinnyt kunnolla. Koska Mitterrand oli hävinnyt ensimmäisen väittelyn, hän oli hyvin vas-

tahakoinen osallistumaan toiseen väittelyyn, varsinkin kun Giscard d'Estaing esiintyi sujuvasti mediasa. Hän ei esiintynyt pelkästään presidenttinä, vaan otti kantaa yksityiselämänsä roolissa. Hän kommentoi esimerkiksi sekä perheiden että naisten asemaa ja antoi haastatteluja kotonaan. (d'Almeida ja Delporte 2003, 311.) Hän oli ensimmäinen, joka haki ja sai laajempaa mediahuomiota muutenkin kuin poliittisen roolinsa ansiosta (mt., 443–447).

Vuoden 1981 väittelyssä Mitterrandilla on ensimmäistä kertaa aggressiivisempi tyyli, jolla hän osoittaa vastustajaansa kohtaan tuntemaa halveksuntaansa melko avoimesti. Molemmat syyttävät toisiaan: Mitterrand puuskahtaa: ”ette ymmärrä mitään siitä, mitä tässä maassa tapahtuu”, kun taas Giscard d'Estaing huomauttaa Mitterrandia jälleen tämän puheen epäsovivasta, sarkastisesta luonteesta. Tästä seuraa se, että puhumisen painopiste on koko ajan Mitterrandissa. Mitterrand puhuu tulevasta, siitä hetkestä, kun ”olen tullut valituksi” ja ”teistä tulee sillä hetkellä entinen presidentti”:

FM: Te ette halua puhua menneestä, ymmärrän sen tietenkin hyvin, ja teillä tuntuu olevan pyrkimys toistaa seitsemän vuoden takaista kertosaattia: menneisyyden mies (*l'homme du passé*). On kuitenkin ikävää, että tällä välin teistä on tullut passiivinen mies (*l'homme du passif*). Se haittaa vähän tämänpäiväistä esitystänne.

Tässä vuorossa Mitterrand nostaa puheenaikheän merkitysneuvottelun keskipisteeseen. Hän toteaa sen, mistä toinen ei halua puhua, ja sen, miten Giscard d'Estaing haluaisi nimittää häntä. Ottamalla tämän esiin hän pystyy torjumaan menneisyyden miehen identiteetin, jonka Giscard d'Estaing antoi hänelle jo 1974. Mitterrand onnistuu kääntämään tilanteen edukseen arvioimalla vastustajaansa sanaleikin avulla: hän kääntää sanan menneisyys (*passé*) luonnehdinnaksi passiivinen (*passif*). ”Teistä on tullut passiivinen mies” onkin tämän väittelyn lentävä lause, jolla Mitterrand rakentaa negatiivista kuvaa vastustajastaan.

Olette aivan oikeassa... herra pääministeri!

Vuoden 1988 väittely Mitterrandin ja Chiracin välillä oli näennäisesti sujuva ja yhteistoiminnallinen, mutta se sisälsi kuitenkin myös paljon hyökkäävyyttä ja konfliktinhakuisuutta. Erityisesti Mitterrandin tavoitteena oli asemoida puhekumppaniaan kieltei-

sellä tavalla, ja hän haastaakin tätä väittelyssä kaiken aikaa. Mitterrand arvioi Chiracin puhumiseen tapaa rajulla tavalla ("ei ole arvonne mukaista vihjailla tuolla tavoin"). François Mitterrandin (FM) ja Jacques Chiracin (JC) välillä käydyin sananvaihdon ratkaisevaksi heitoksi arvioitiin suostumusta ilmaiseva lause "Olette aivan oikeassa... herra pääministeri!"

FM: Olen tarkkaillut teitä viimeisen kahden vuoden aikana, ja minusta te annatte tässä hyvin huonon esimerkin, mutta en jatka tästä pidempään... minä kutsun teitä, enkä tee tässä mitään erityistä huomiota tavastanne ilmaista, teillä on siihen oikeus, kutsun teitä yhä (herra) pääministeriksi, koska olen kutsunut teitä siten kahden vuoden ajan ja koska te olette pääministeri. Niinpä olen pannut merkille, ja on täysin oikein sanoa näin, että pääministerinä teillä on todellisia ominaisuuksia, mutta teillä ei ole puolueettomuuden eikä oikeudenmukaisuuden tuntoa valtion asioissa.

JC: Saanko huomauttaa, että tänä iltana en ole pääministeri, ettekä te ole presidentti, vaan olemme kaksi tasaveroista ehdokasta, jotka antavat ranskalaisen ratkaista välillämme, mikä on ainoa asia, joka on tärkeä. Siis antakaa minun siis kutsua teitä herra Mitterrandiksi.

FM: Olette aivan oikeassa, herra pääministeri.

Tässä katkelmassa Mitterrandin ensimmäisessä vuorossa on useita ilmauksia, joissa Mitterrand kertoo, mille seikoille hän perustaa arvionsa vastustajaan ja tämän poliittisesta roolista. Hän käyttää useita havaintoverbejä tai -ilmaisuja ("tarkkaillut", "tehda erityinen huomio", "panna merkille"), jotka korostavat Chiracin ominaisuuksia. Puheteko, jonka Mitterrand esittää, on syytös ("te annatte tässä hyvin huonon esimerkin"), mutta Mitterrand kieltäytyy kuitenkin jatkamasta aiheesta enempää ("mutta en jatka tästä pidempään"), mikä pelkästään korostaa syytöstä. Tässä vuorossa Mitterrand siis arvioi Chiracin suoriutumista pääministerin tehtävistä.

Mitterrandin aggressiivinen arviointi jää Chiracilta täysin käsittelemättä. Chirac yrittää vedota pelkästään heidän tilanteen mukaisiin rooleihinsa. Hän pitäytyy normaalissa ranskalaisessa kohteliaisuuskoodissa, jolla hän puhuttelee Mitterrandia. Sekä vuoron alussa että lopussa hän käyttää ilmaisua, jolla hän pyytää lupaa saada sanoa jotakin ("saanko huomauttaa", "antakaa minun kutsua"). Chirac pyrkii kumoamaan heidän poliittiset roolinsa ja muistuttaa heidän rooleistaan "tasaveroisina ehdokkaina".

Pinnallisesti näyttää siltä, että Mitterrand hyväksyi Chiracin esittämän ehdotuksen. Vastaus kuitenkin kumoaa itsensä, sillä Mitterrand käyttää lopuksi puhuttelutermiä *Monsieur le Premier Ministre* ("herra pääministeri"), jonka Chirac nimenomaan halusi torjua. Lauseen kommunikatiivinen voima perustuu sille, että se on moniääninen – se sisältää kaksi erilaista väitettä, jotka ovat ristiriidassa keskenään. Sen voimakkaampi väite on ironinen Chiracin ehdotuksen hylkäys. Tällainen kielellinen toiminta on Mitterrandille ominaista tässä haastattelussa: hän ei pyri päihittämään argumentoimalla vaan pyrkimällä jatkuvasti asemoimaan itsensä hierarkkisesti suhteessa Chiraciin (ks. Vion 1992, 200).

Vuoden 1988 lentävän lauseen on arvioitu tuoneen Mitterrandille ainakin osavoiton väittelyssä. Väittelyn kannalta kyseessä ei olekaan pelkästään epäonnistunut yritys vaihtaa puhuttelutermejä, vaan tapahtuma vaikuttaa laajemmin siihen, miten katsojat mieltävät poliitikkojen roolit mediatilanteessa (Vion 1992, 199).

Terve suuttumus

Vuoden 1995 väittely Chiracin ja Lionel Jospinin välillä ei sisällä vastaanvansia lentäviä lauseita, vaan se muistetaan lähinnä Jospinin heitosta "Parempi viisi vuotta Jospinin kuin seitsemän vuotta Chiracin kanssa". Tällä hän viittasi siihen, että presidentin toimikautta oltiin lyhentämässä seitsemästä vuodesta viiteen vuoteen.

Vuonna 2002 vaalien teemaksi nousi erityisesti vaalien ensimmäisellä kierroksella turvallisuus yhteiskunnassa. Näissä vaaleissa äänestysinto lopahti, ja toiselle kierrokselle presidentti Chiracin vastaehdokkaaksi valittiin äärioikeiston Jean-Marie Le Pen. Chirac empi väittelyä aivan viime hetkelle asti, ja hän kertoi tv:ssä kieltäytyvänsä väittelystä taitavana puhujana tunnetun Le Penin kanssa. Puheessaan hän sanoi: "Jotta voi olla tasavallan presidentti, täytyy osata pysyä rauhallisena" eli hän ei halunnut provosoitua yllätyksellisessä vaalitulanteessa.

Vuoden 2007 väittelyssä Nicolas Sarkozyn (NS) ja Ségolène Royalin (SR) puheessa toistuivat alusta alkaen lauseet "jos minut valitaan" ja "jos minut valitaan presidentiksi". Se ei kerro enää ideologisista vastakkainasetteluista kuten Giscard d'Estaingin ja Mitterrandin välillä, vaan henkilöiden, heidän ominaisuuksiensa ja identiteettiensä vastakkainasettelusta:

SR: Haluan toimia presidenttinä tasavallassa, jossa aggressiivisuus ja väkivaltaisuus ovat vähentyneet, sellaisessa Ranskassa, joka on voittanut taistelun työttömyyttä ja korkeita asumiskustannuksia vastaan.

NS: Haluan olla sellainen tasavallan presidentti, joka vastaa teoistaan. En piiloudu tabujen, tekosyiden tai sumuverhojen taakse.

NS: Yritän olla, mikäli ranskalaiset luottavat minuun, sellainen presidentti, joka toimii tulosten perusteella.

Yllä olevassa katkelmassa Royal rakentaa kuvaa itsestään sosiaalisten asioiden presidenttinä, joka taistelee yhteiskunnan epäkohtia vastaan ja suojelee heikompia tulevassa, yhteisessä todellisuudessa. Kielellisenä tekona tämä on toivomus. Sarkozy rakentaa omaa identiteettiään toisin: hän korostaa omia henkilökohtaisia ominaisuuksiaan luotettavana presidenttinä. Hän kehottaa ranskalaisia eli äänestäjiä arvioimaan itseään. Tämä on pyyntö luottaa häneen ja samalla lupaus äänestäjille. (Johansson 2008, 407.)

Royalin ja Sarkozyn väittelystä on jäänyt elämään lentävä lause ”terve suuttumus”. Se syntyy tilanteessa, jossa Sarkozy esittelee ehdotuksen, joka koskee kehitysvammaisia lapsia. Royal keskeyttää Sarkozyn ja syyttää tätä ”itkettävästä puheesta” eli tunteisiin vetoamisesta. Hänen mukaansa Sarkozy itse on edesauttanut näiden lasten koulunkäyntiä koskevan tilanteen huononemista. Royal päättää syytöksensä siihen, että sanoo olevansa ”tosi vihainen”. Sarkozy tarttuu tähän ja pyytää Roaylia rauhoittumaan, mistä Royal kieltäytyy. Tosiasiallisesti Roayl käyttäytyy täysin rauhallisesti, ei korota ääntään eikä menetä hermojaan – hänet tunnetaan erityisen kylmähermoisena poliitikkona. Sarkozy tulkitsee tilanteen toisin omaksi edukseen:

NS: Rauhoittukaa, älkääkää osoittako minua sormella!

SR: Minä en rauhoitu!

NS: Jotta voisi olla tasavallan presidentti, täytyy osata pysyä rauhallisena.

SR: Ei silloin, kun kyseessä on epäkohdat! On olemassa tervettä suuttumusta, koska se on reaktio ihmisten kokemiin vääryksiin. Suutun silloinkin kun olen tasavallan presidentti.

NS: Siitä tulee hauskaa!

SR: Koska tunnen ne ponnistelut, joita on tehty, jotta nämä lapset voisivat [käydä koulua] ja joita ei enää tehdä. En voi sivuuttaa, jättää poliittisen puheen moraalittomuutta ilman, että kommentoin sitä.

NS: En tiedä, miksi rouva Royal, joka on yleensä niin tyyni, menetti hermonsansa.

SR: En menettänyt hermojani, olen vihainen. Älkää halveksuko. Olen vihainen. En menettänyt hermojani. On tervettä ja hyödyllistä suuttumusta.

Tämä jakso jatkuu pidempään. Se on esimerkki erimielisyydestä, jossa neuvotellaan tunteista. Royal yrittää selittää suuttumuksensa positiivisena tunteena ja vastakkaisena hermostumiselle. Sarkozy puolestaan pyrkii liittämään Royalin mainitseman suuttumuksen hermostumiseen, sillä hän toistaa ”menetti hermonsansa”, ”hermostui” ja vastaavia ilmaisuja. Kyseessä on yhtä aikaa myös identiteettineuvottelu siitä, onko Royalista presidentiksi. Sarkozy nostaa taitavasti esiin Chiracin 2002 lentävän lauseen ”jotta voi olla tasavallan presidentti, täytyy osata pysyä rauhallisena”, ja kumoaa tämän tarpeellisen ominaisuuden Royalissa. Royal ei anna periksi, koska hän pyrkii voittamaan neuvottelun, mutta erimielisyyden jatkuessa pitkään hän häviää. (Constantin de Chanay ym. 2011, 28–29). Väittelyä seuranneissa mediakommenteissa jaksoa kuvataan Sarkozyn tulkinnan pohjalta, eikä nähdä merkitystä, jonka Roayl yritti antaa asialle. Royal yritti avata keskustelussa laajempaa merkitystä (poliittinen moraalittomuus), mutta epäonnistui siinä (mt., 46).

Minä tasavallan presidentti

Viimeisimmässä väittelystä vuonna 2012 tv-kameroiden eteen asettuivat Nicolas Sarkozy (NS) ja François Hollande (FH). Heti väittelyn jälkeen tehdyssä sanastollisessa analyysissä ranskalainen politiikan kielen tutkija Marchand (2012) esitti molempien ehdokkaiden tyypillisimmät ilmaisut. Hänen mukaansa Sarkozyn puheen keskeisimmät sanat ovat ”Ranska” ja ”ranskalaiset”. Yksi seuraavaksi yleisimmistä on ”ongelma”, jota Sarkozy käyttää ilmauksissa kuten ”ongelma, joka meidän pitää ratkaista”. Sarkozyn puheeseen liittyy erityisesti myös väittelyn intensiteettiä korostavia piirteitä, sillä Sarkozy joutuu sanomaan 18 kertaa, että hän haluaisi puhua loppuun. Samoin hän käyttää useasti ilmaisua ”se on valhe” ja syyttää muita itsensä arvostelusta. Sarkozyn tyylin voi kiteyttää seuraavaan väitteeseen: ”Tämä on vaarallinen maailma, vaikea maailma, jossa täytyy osata tehdä päätöksiä”. (Mt.) Tämä on samantyylinen omaan identiteettiin viittaava väite kuin mitä hän esitti vuoden 2007 väittelystä Royalin kans-

sa itsestään luotettavana päätöksentekijänä (ks. edellä).

Hollanden yleisin sana on ”presidentti”. Hän myös arvioi vastustajansa tekemisiä ja arvostelee sekä käyttää myös enemmän tulevaisuuteen viittaavia ilmauksia. Hollanden tyyli kiteytyy toivomukseen: ”Minä en halua nojata pelkoon (...) Toivon, että ranskalaiset alkavat luottaa itseensä ja saavat toivoa”. (Marchand 2012.) Ehdokkaat rakentavat identiteettiään täysin vastakkaisesti. Hollande pyrkii myös torjumaan tai avaamaan Sarkozyn väitteitä.

Jokaisessa väittelyssä ehdokkaat ovat kuvanneet itseään tulevana presidenttinä tyypillisillä ”jos minut valitaan tasavallan presidentiksi” -lausumilla. Tästä muodostui myös vuoden 2012 väittelyn lentävä lause, mutta kuitenkin niin, että Hollande ei käyttänyt enää hypoteettista konjunktioita ”jos”. Väittelyn aikana hän sanoi peräti 15 kertaa: ”minä tasavallan presidentti”. (Marchand 2012.) Hän toisti tätä kysyttäessä, millainen presidentti hän olisi, ja luetteli toimet, jotka toteuttaisi ja miten.

FH: Presidentti, joka ensiksi kunnioittaa ranskalaisia, ottaa heidät huomioon. (...) Minä, tasavallan presidentti, toimin siten, että käytökseni on joka kerta esimerkillistä. (...) Minä tasavallan presidenttinä muodostan hallituksen, jossa on yhtä paljon miehiä kuin naisia. Minä tasavallan presidenttinä asetan ministereille eettisen säännösten, jonka mukaan heillä ei saa olla intressiristiriitaa. (...)

Näin hän rakensi identiteettiään tasavallan presidenttinä, ei tulevaisuudessa, vaan ikään kuin hän olisi jo todellisuudessa virassaan.

Lopuksi

Presidentinvaalien väittelyistä elämään jääneet lentävät lauseet liittyvät oman tai vastustajan identiteetin rakentamiseen, ja samalla ne voivat korostaa erimielisyyttä tai puhujien välistä konfliktia. Kolme kertaa lentävällä lauseella on rakennettu vastustajan negatiivista identiteettiä (”olette passiivinen mies” 1981, ”olette aivan oikeassa herra pääministeri” 1988, ”parempi viisi vuotta Jospinin kuin seitsemän vuotta Chiracin kanssa” 1995). Kahdesti se on koskenut vastustajan käyttämää tunteisiin vetoavaa ilmausta (”teillä ei ole yksinoikeutta sydämeen” 1974; ”terve suuttumus” 2007), ja tällöin pyrkimyksenä on ollut torjua vastustajan yritys rakentaa itselleen positiivinen ja tunteisiin vetoava identiteetti. Kahdesti len-

tävä lause on liittynyt suoraan oman identiteetin rakentamiseen (”presidentin pitää osata pysyä rauhallisena” 2002 tv-puheessa; ”minä tasavallan presidentti” 2007). Mielenkiintoista on myös se, että nämä repliikit ja hokemat toistuvat tai siirtyvät väittelystä toiseen, jolloin niiden avulla rakennetaan uusia merkityksiä.

Neljän vuosikymmenen aikana väittelyn painopiste on muuttunut poliittisista opeista ja ideologioista väitteiden todenperäisyyden osoittamiseen, mikä on toiminut oman uskottavuuden rakentamisen perusteena. Koska erot asiasisältöjen suhteen voivat olla pieniä, konfliktit voivat syntyä ehdokkaiden identiteeteistä. Omia eroja suhteessa vastustajaan on korostettava: on esitettävä itsensä asiantuntijana tai taitavana vastustajana. Lisäksi toisen tapa legitimoita omaa puhujan asemaansa on yritettävä purkaa. Ranskalaisessa puhekuulttuurissa nokkeluus ja nasevuus ovat aina olleet valttia. Runoilija ja sotilas, kirjailija Edmond Rostandin sankari, Cyrano de Bergerac haastaa häntä uhmanneen miehen oikeaan kaksintaisteluun teatterissa. Heiluttaessaan miekkaansa sanan säilä osuu ennen oikeaa pistoa: ”Kun viimeinen säe saa, niin miekkani sivaltaa”.

LÄHTEET

Vaaliväittelyt

Face à face 2002. *Le débat télévisé au second tour à l'élection présidentielle (1974-1995)*. Textes rassemblés. Pariisi: Boucher.

Les débats télévisés. Textes des débats (1981-2007). Service-public.fr publique. <http://www.vie-publique.fr/discours/selection-discours/presidentielles-debats-televises.html>. Luettu 14.1.2013.

Les grands duels de l'entre-deux-tours des présidentielles. Vidéos et dossiers. Pariisi: Institut National de l'Audiovisuel. <http://www.ina.fr/presidentielles/duels-presidentiels/video/>. Luettu 14.1.2013.

Le Figaro 2012. *Les répliques marquantes des débats présidentiels* 2012. <http://elections.lefigaro.fr/presidentielle-2012/2012/04/26/01039-20120426ARTFIG00862-les-repliques-marquantes-des-debats-presidentiels.php>. Luettu 14.1.2013.

Nancy, Hugues. 2007a. *Documentaire: Les duels présidentiels. "Toutes les petites phrases"*. Pariisi: Institut National de l'Audiovisuel.

Nancy, Hugues. 2007b. *Les grands duels de l'entre-deux-tours des présidentielles 1-2*. Pariisi: Institut National de l'Audiovisuel.

Kirjallisuus

d'Almeida, Fabrice ja Delporte, Christian. 2003. *Histoire des médias en France. De la Grande Guerre à nos jours*. Pariisi:

- Flammarion.
- Chafe, William. 1994. *Discourse, consciousness and time: The flow and displacement of conscious experience in speaking and writing*. Chicago: University of Chicago Press.
- Charaudeau, Patrick. 2009. Identité sociale et identité discursive. Un jeu de miroir fondateur de l'activité langagière. Teoksessa Charaudeau, Patrick (toim.) 2009. *Identités sociales et discursives du sujet parlant*. Pariisi: L'Harmattan. <http://www.patrick-charaudeau.com/Identite-sociale-et-identite.html>. Luettu 14.1.2013.
- Constantin de Chanay, Hugues, Giaufret, Anna ja Kerbrat-Orecchioni, Catherine. 2011. La gestion interactive des émotions dans la communication politique à la télévision: quand les intervenants perdent leur calme. Teoksessa Marchel Burger, Jérôme Jacquin ja Raphaël Micheli (toim.), *La parole politique en confrontation dans les médias*. Bryssel: de Boeck, 25–49.
- Delporte, Christian. 2001. Corps à corps ou tête-à-tête? Le duel politique à la télévision (des années 1960 à nos jours). *Mots* 67, 70–91.
- Dupuy, Pierre-Olivier ja Marchand, Pascal. 2011. Confrontation et positionnement dans les duels de l'entre-deux-tours: une approche lexicométrique. Teoksessa Marchel Burger, Jérôme Jacquin ja Raphaël Micheli (toim.), *La parole politique en confrontation dans les médias*. Bryssel: de Boeck, 129–147.
- Duranti, Alessandro. 2006. Narrating the political self in a campaign for U.S. Congress. *Language in Society* 35, 467–497.
- Service public. *Les élections présidentielles depuis 1958*. <http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/institutions/approfondissements/elections-presidentielles-depuis-1958.html>. Luettu 14.1.2013.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and social change*. Lontoo: Polity Press.
- Fetzer, Anita. 2007. Challenges in political interviews. Teoksessa Anita Fetzer ja Gerda E. Lauerbach (toim.), *Political Discourse in the Media. Cross-cultural perspectives*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 161–195.
- Goffman, Erving. 1990 [1959]. *The presentation of self in everyday life*. Lontoo: Penguin.
- INA 1965. *Interview de Charles de Gaulle 1965* par Michel Droit. Institut National de l'Audiovisuel. <http://www.ina.fr/recherche/search?search=Charles+de+Gaulle+Michel+Droit&vue=Video&x=0&y=0>. Luettu 14.1.2013.
- INA 1969. *Interview de Georges Pompidou 1969* par Jacqueline Baudrier entre les deux tours de l'élection. Institut National de l'Audiovisuel. <http://www.ina.fr/notice/voir/CAF94038710>. Luettu 14.1.2013.
- Johansson, Marjut. 2008. Presentation of the political self: Commitment in electoral media Dialogue. *Journal of Language and Social Psychology* 27, 397–408.
- Johansson, Marjut. 2012. Political videos in digital news discourse. Teoksessa Lawrence Berlin ja Anita Fetzer (toim.), *Dialogue in Politics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 34–68.
- Levinson, Stephen. 1979. Activity types and language. *Linguistics* 17, 365–399.
- Linell, Per. 2009. *Rethinking language, mind and world dialogically. Interactional and contextual theories of human sense-making*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Macé, Eric. 2006. *Les imaginaires médiatiques. Une sociologie postcritique des médias*. Pariisi: Editions Amsterdam.
- Marchand, Pascal. 2012. *Le débat d'entre les deux tours (2 mai 2012)* <http://pascal-marchand.fr/spip.php?article55>. Luettu 14.1.2013.
- Moirand, Sophie. 2007. *Les discours de la presse quotidienne. Observer, analyser, comprendre*. Pariisi: Presses universitaires de France.
- Vion, Robert. 1992. *La communication verbale. Analyse des interactions*. Pariisi: Hachette.
- Wodak, Ruth. 2008. The contribution of critical linguistics to the analysis of discriminatory prejudices and stereotypes in the language of politics. Teoksessa Ruth Wodak ja Veronica Koller (toim.) *Handbook of communication in the public sphere*. Berliini ja New York: Mouton de Gruyter, 291–315.

Liite 1. Ranskan V tasavallan presidentit

1958–1969	Charles de Gaulle
1969–1974	Georges Pompidou
1974–1981	Valéry Giscard d'Estaing
1981–1995	François Mitterrand
1995–2007	Jacques Chirac
2007–2012	Nicolas Sarkozy
2013–	François Hollande

Liite 2. Vaaliväittelyiden poliitikot ja heidän puolueensa vaalien aikana

Listassa mainitaan joko poliittisen puolueen nimi suomeksi, jos sellainen on vakiintunut käyttöön, tai puolueen sijoittuminen puoluekenttään.

Valéry Giscard d'Estaing – oikeistolaiset puolueet (Fédération nationale des républicains et indépendants, FNRI) 1974; (Union pour la démocratie française, UDF) 1981

François Mitterrand – Sosialistipuolue (Parti socialiste, PS)

Jacques Chirac – oikeistopuolue (Rassemblement pour la République, RPR) 1995, keskustaoikeistolainen puolue (Union pour un mouvement populaire, UMP) 2002

Lionel Jospin – Sosialistipuolue (Parti socialiste, PS)

Jean-Marie Le Pen – Kansallinen rintama (Front National, FN)

Nicolas Sarkozy – keskustaoikeistolainen puolue (Union pour un mouvement populaire, UMP)

Ségolène Royal – Sosialistipuolue (Parti socialiste, PS)

François Hollande – Sosialistipuolue (Parti socialiste, PS)